

	Results
1.	Help, de kredietcrisis! Moeten we bang zijn?: aandelenbeurzen storten in, banken vertrouwen elkaar niet meer, miljardenverliezen stapelen zich op, in Amerika dreigt een Recessie Elsevier, 16 februari 2008, ECONOMIE; Blz. 58, 2627 woorden, Marike Stellinga, Paul de Hen, Saskia Jonker

[Return to List](#)

1 of 1 DOCUMENT

Elsevier

16 februari 2008

Help, de kredietcrisis! Moeten we bang zijn? aandelenbeurzen storten in, banken vertrouwen elkaar niet meer, miljardenverliezen stapelen zich op, in Amerika dreigt een Recessie

BYLINE: Marike Stellinga, Paul de Hen, Saskia Jonker

SECTION: ECONOMIE; Blz. 58 Ed. 64 Nr. 7

LENGTH: 2627 woorden

HIGHLIGHT: Wat begon als een crisis op de Amerikaanse huizenmarkt, leidt nu uit tot regelrechte paniek op de financiële markten. Daar gaan inmiddels duizenden miljarden dollars om en niemand weet nog iets zeker. Moeten Nederlanders ook vrezen? Wat gebeurt er met onze huizen? Vijf vragen en antwoorden over de kredietcrisis

Marike Stellinga, Paul de Hen en Saskia Jonker Illustraties Marc Kolle Houdt het dan nooit op? Sinds afgelopen zomer zeurt de kredietcrisis maar door. Het nieuws van de afgelopen weken: internationale banken nemen verliezen van tientallen miljarden dollars; bankverzekeraar Fortis geeft een winstwaarschuwing af; Nout Wellink, president van De Nederlandsche Bank, zegt in dertig jaar nog nooit zo'n aanpassingsproces te hebben gezien; de Tweede Kamer houdt uit bezorgdheid een hoorzitting met somber gestemde experts; de Amee in problemen verkerende NIBC raakt zijn redder in nood kwijt omdat die de overname van de zakenbank niet kan financieren; de Amerikaanse centrale bank, de Fed, verlaagt de rente met een historisch grote ingreep; het vertrouwen van Europese inkoopmanagers daalt, en de inflatie blijft stijgen - ofwel geld wordt in een steeds sneller tempo minder waard. Dat laat burgers allesbehalve onberoerd. Het consumentenvertrouwen daalde sinds de aanvang van de kredietcrisis sterk, ook al blijft de koopbereidheid hoog.

Bijna vier op de tien Nederlanders vinden de uitspraak van Wouter Bos, PvdA-minister van Financiën, onverstandig dat een recessie in Europa 'volstrekt niet aan de orde is', meldt onderzoeksbureau TNS NIPO. Evenveel Nederlanders verwachten dat de economie het komende halfjaar zal verslechteren. Ook de experts weten het even niet meer. Ze kijken angstig naar de duizenden miljarden dollars aan waardepapier op de financiële markten met maar één vraag: 'Wat hebben we gecreëerd?' Een piramidespel van absurde en desastreuze omvang of een robuuste markt waar risico's verdeeld zijn over vele schouders, zodat die markt prima tegen een paar stevige stoten kan? Is het ergste voorbij? Of moet dat nog komen? Vijf vragen en

antwoorden over de kredietcrisis. [x] [x]

Wat is er precies aan de hand? [x] [x]

De Verenigde Staten kampen sinds maart 2007 met een crisis die heeft geleid tot een ongekend wantrouwen op bijna alle westerse financiële markten, of het nu gaat om aandelenbeurzen, de handel in obligaties of exotische en complexe derivaten als opties, of de kredietverlening tussen banken onderling. [x] [x] Het begon als een klassieke crisis in het Amerikaanse bankwezen. Almaar stijgende huizenprijzen, te veel optimisme en een overvloed aan geld van gretige buitenlandse investeerders hadden Amerikaanse banken ertoe aangezet te veel hypotheek te verstrekken, ook aan huizenkopers met een zeer lage kredietwaardigheid, mensen zonder inkomen, baan en bezittingen. Toen de economische groei eind 2006 temperde en de huizenprijzen begonnen te dalen, konden die kopers al snel hun hypotheek niet afbetalen. Banken moesten de huizen verkopen om een deel van de hypotheek veilig te stellen, maar zagen zich door de inzakkende woningmarkt geconfronteerd met grote verliezen. De huizen brachten te weinig op. Westerse banken hebben tot nu toe verliezen moeten incasseren van om en nabij 130 miljard dollar (nu zo'n 90 miljard euro) op deze zogenoemde subprime -hypotheek uit de Verenigde Staten. Ook Europese banken bleken (indirect) deze riskante hypotheek aan te houden. Zo maakte de Duitse bank IKB eind juli 2007 bekend 1 miljard euro te hebben geïnvesteerd. ING en Fortis maakten eveneens verliezen bekend op Amerikaanse hypotheek. De schattingen over de totale omvang van de schade lopen uiteen van dik 200 tot 350 miljard dollar. In totaal werd in de afgelopen jaren 1.300 miljard dollar in deze subprime -hypotheek gepompt. Als het bij deze verliezen blijft, dan krijgt de economie van de Verenigde Staten een forse klap. Achttien eerdere bankcrises in rijke landen sinds de Tweede Wereldoorlog zorgden gemiddeld voor een daling van de economische groei in het getroffen land met 2 procentpunt; de vijf ergste crises vraten 5 procentpunt van de economische groei weg, berekenden de beroemde Amerikaanse hoogleraren Kenneth Rogoff en Carmen Reinhart van Harvard University en de University of Maryland. Het herstel duurt jaren. Als de hypotheekcrisis in de Verenigde Staten 650 miljard dollar aan verliezen oplevert - en dat is meer dan nu wordt voorspeld - dan staat dat verlies gelijk aan 5 procent van het Amerikaanse bruto binnenlands product, alles wat in het land jaarlijks wordt geproduceerd. In dat geval is de crisis even groot als de kleinste van de vijf grootste bankcrises aller tijden, becijferde het Britse blad The Economist . Door de snel slinkende economische groei bestaat de vrees dat ook kredietwaardigere Amerikaanse huizenbezitters hun hypotheek niet meer kunnen afbetalen. Belangrijkste vraag: is er iets fundamenteel mis met de werking van het financiële systeem? Door de Amerikaanse hypotheekcrisis komt namelijk een geliefde bancaire truc in het geding. Die truc werd in de jaren tachtig bedacht zodat banken meer geld konden uitlenen om zo meer rente te verdienen en meer winst te maken. Tot dan konden banken zoveel geld uitlenen als ze wisten aan te trekken via de spaargelden van burgers en bedrijven. Om meer geld binnen te halen, verpakten ze plakken hypotheek uit hun portefeuille als verhandelbaar financieel waardepapier. Ze verkochten die pakketjes hypotheek aan pensioenfondsen, andere banken en verzekeraars. Zo haalden ze geld op dat ze opnieuw konden uitlenen zodat hun winsten groeiden. Van lieverlee verkochten banken ook de steeds risicovollere hypotheek. Uiteindelijk, zomer 2007, zelfs aan huizenkopers met een zeer lage kredietwaardigheid. Die bleken nog risicovoller dan aanvankelijk gedacht. Sindsdien hebben grote beleggers geen trek meer in deze pakketten met hypotheek. Zo kan de Belgisch-Nederlandse bankverzekeraar Fortis sinds een half jaar de 4 à 5 miljard euro aan hypotheekpakketten die het zou willen verkopen, erg moeilijk kwijt. Alleen onderhandse verkoop aan bijvoorbeeld een pensioenfonds lukt soms nog. Hoe Fortis ook probeert helder te maken dat er met de Nederlandse hypotheek niets mis is, de markt blijft goeddeels gesloten. Dat is lastig, want nu moet Fortis naar andere manieren zoeken om de hypotheek te financieren die het heeft verstrekt. Voorlopig springt de Europese Centrale Bank in door het afgelopen half jaar diverse keren honderden miljarden euro's extra aan Europese banken te lenen. Ook verklaart het de geldinjecties van Aziatische en Arabische staatsfondsen in Amerikaanse en Europese banken. Al die banken hebben geldgebrek. [x] [x]

Moeten burgers vrezen? [x] [x]

Geen Nederlander hoeft zijn geld van de bank te halen, zeker niet van de grote Nederlandse banken. Van een crisis is daar geen sprake: ze maken nog miljarden euro's winst. Wie zijn geld heeft staan bij kleinere banken kan uit voorzorg het spaarsaldo beperken tot 20.000 euro. Dat is het bedrag dat volledig wordt verzekerd door De Nederlandsche Bank. [x] [x] In Nederland is op de huizenmarkt

niks aan de hand. Het is onwaarschijnlijk dat de huizenprijzen dalen, omdat er een structureel tekort is aan woningen. Weinig aanbod, veel vraag betekent stijgende prijzen. Ook de Nederlandse banken hebben een groot gedeelte van hun Nederlandse hypotheekportefeuille verkocht aan derden. Dat kan nu even niet meer, maar dat probleem doet de banken zeker niet wankelen. Op de effectenbeurzen worden grote verliezen geleden, maar Nederlanders kunnen ook profiteren van de crisis. Omdat beleggers massaal in veilig geachte staatsobligaties vluchten, is de zogeheten lange rente sterk gedaald. Zo heeft de Postbank vorige week nog de hypotheekrente met 0,1 procentpunt verlaagd naar 5,2 procent per jaar. De korte rente is juist gestegen; een aantal banken geeft een hogere rente op spaargeld: ABN AMRO verhoogde de rente op rekeningen waar het geld een jaar vaststaat van 3,75 naar 4,5 procent. Banken hebben dat spaargeld immers hard nodig om de uitgegeven hypotheeken mee te financieren. Ook bedrijven hoeven zich nog geen zorgen te maken: Europese banken stellen wel strengere eisen bij het verstrekken van kredieten, maar voorlopig lenen ze nog volop uit. Nederlandse ondernemingen hebben voorlopig sowieso weinig last van strengere banken: de economie groeide eind 2007 nog uitbundig en het bedrijfsleven staat er gezond bij, zonder al te veel schulden. [#xfffd]€[#xfffd]

Waarom maakt iedereen zich dan zo druk? [#xfffd]€[#xfffd]

Het aanhoudende wantrouwen en pessimisme kent twee oorzaken: zorgen over de kwetsbaarheid van het westerse financiële systeem en over de impact van een Amerikaanse recessie op de wereldeconomie. Beide kwesties draaien om dezelfde wezenlijke vraag: heeft de mondialisering de wereld sterker of juist kwetsbaarder gemaakt? [#xfffd]€[#xfffd] Aan de ene kant verspreiden problemen zich sneller over de wereld. Maar aan de andere kant dragen meer schouders de lasten. De afgelopen tien jaar zijn de financiële markten zo explosief gegroeid dat niemand weet of dat nou de kwetsbaarheid heeft vergroot of juist verminderd. Zo dachten veel banken met de hypotheeken ook het risico op wanbetaling te hebben doorverkocht. Maar tot hun eigen verbazing bleken die risico's deels razendsnel terug te keren naar de banken, toen beleggers zich massaal van deze instrumenten afkeerden. Aan die hypotheekpakketten hangen allerlei verwante en ingewikkelde waardepapieren, zoals verzekeringen tegen wanbetaling. Onduidelijk is of op die waardepapieren ook forse afwaarderingen en verliezen volgen. Eén ding is zeker: er gaat een ongelooflijke hoeveelheid geld om op die markten. Werd in 2004 nog 210.000 miljard euro aan exotische financiële producten (derivaten in jargon) verhandeld, juni 2007 was dat 516.000 miljard euro. Ook is het aantal spelers en het aantal verhandelde producten toegenomen. 'Nieuwe spelers en nieuwe financiële instrumenten hebben de markten revolutionair veranderd,' schrijft de Bank for International Settlements, het samenwerkingsverband van centrale banken. Het grote probleem van al die veranderingen is dat niemand weet hoe de gebeurtenissen sinds de zomer van 2007 moeten worden geduid - er is geen vergelijkingsmateriaal. Die onzekerheid zorgt voor hogere risicopremies en dus hogere rentes: geld is schaarser en daarmee duurder. Dat blijft nog wel even zo, volgens het Internationaal Monetair Fonds. 'Die premies reflecteren bredere problemen in het financiële systeem, zoals het moeilijk kunnen waarderen van complexe producten, een verslechtering van de kredietwaardigheid, wantrouwen, en druk op balansen van financiële instellingen.' En dan zijn er ook nog twijfels over of een recessie in de Verenigde Staten de rest van de wereld besmet of niet. China en India groeien zo uitbundig dat ze de kar misschien wel in hun eentje kunnen trekken. Maar toenemende inflatie en een hoge olieprijs zijn ook voor deze landen een probleem. Geen wonder dat de experts verdeeld zijn. [#xfffd]€[#xfffd]

Zijn er oplossingen? [#xfffd]€[#xfffd]

Sinds afgelopen zomer zijn de Fed en de Europese Centrale Bank tot tweemaal toe als redder in nood opgetreden door voor honderden miljarden euro's kortlopend krediet tegen onderpand aan de banken te geven. Daarmee zouden banken hun onderlinge kredietverlening weer kunnen oppakken. Maar sinds de crisis vertrouwen banken elkaar niet meer en berekenen ze elkaar hoge rentetarieven. De ingrepen herstelden wel de rust op de markt, maar de oude tijden zijn nog niet teruggekeerd. De Amerikanen voerden ook twee flinke renteverlagingen door, maar dat was, zo blijkt achteraf, eigenlijk niet nodig, want de Europese Centrale Bank bereikte hetzelfde zonder zulke maatregelen. [#xfffd]€[#xfffd] Het wantrouwen in verantwoord kredietbeheer door de banken is nu zo groot dat de Duitse minister van Financiën Peer Steinbrück oppert om scherpere eisen op te stellen. Desnoods op nationaal, Duits niveau. Al eerder beraadden de Europese banktoezichthouders zich op verdere verbeteringen. Dat het doorverkopen van verleende kredieten (zonder dat in de boeken van de banken zichtbaar was) problemen kon opleveren,

was al onderkend. In januari 2007 legden ze strengere eisen op aan banken. Maar dat daardoor de onderlinge kredietverlening tussen banken stil zou vallen, was niet voorzien. Banken mogen nu, als zij kredieten doorverkopen, de daaruit voortvloeiende verplichtingen niet uit hun boeken houden. Niemand verwacht dat met deze zogenoemde Bazel II-richtlijn, die later ook in Verenigde Staten van kracht zal worden, alle problemen zijn opgelost, maar het is wel een belangrijke stap. De andere kant van het verhaal is dat de nieuwe regels voor banken die nu al enigszins verantwoord opereren, straks met lichtere eisen te maken krijgen. Die kunnen zo hun kredietverlening goedkoper maken. Experts als de Belg Karel Lannoo van de Europese denktank CEPS keren zich overigens tegen nog scherpere eisen. In de Verenigde Staten, zegt Lannoo, is het banktoezicht strakker dan in Europa. En kijk wat daar is gebeurd. Hij pleit ervoor om het kredietbeleid van banken af te meten aan een aantal heldere criteria en te publiceren hoe ze zich daaraan houden. Nieuwe eisen en meer zicht op wat de banken uithalen, kunnen het vertrouwen op de financiële markten helpen herstellen, maar zijn geen oplossing voor het probleem op de korte termijn: het wantrouwen tussen banken en andere financiële instellingen, waardoor het doorverkopen van bijvoorbeeld hypotheekportefeuilles moeilijker is geworden.

Dus? Zorgen of geen zorgen?

Het wantrouwen op de financiële markten, de grote verliezen, stijgende inflatie en afnemende groei - het is allemaal uitermate zorgelijk. Een van de drijvende krachten achter de hoge economische groei in het Westen zijn juist die almaar groeiende en steeds vernuftigere financiële markten. Als die gaan haperen, remt dat de groei. Sommige vooraanstaande economen verwijzen al naar de Grote Depressie die het Westen in de jaren dertig van de vorige eeuw teisterde. Tegelijkertijd is de situatie nu wezenlijk anders en beter: de westerse economieën zijn flexibeler en veerkrachtiger, centrale banken kennen de gevaren van het onbeperkt bijdrukken van geld, landen als China en India groeien uitbundig. De Verenigde Staten mogen nu de hardste klappen krijgen, in het verleden heeft de Amerikaanse economie zich ook altijd snel weten te herstellen. Zeker is alleen: hoe langer de kredietcrisis blijft doorzeuren, hoe schadelijker die wordt.

Belangrijke begrippen Marike Stellinga

Subprime -hypotheken Hypotheken die werden verstrekt aan Amerikaanse huizen-kopers met lage kredietwaardigheid. Grappend ook wel NINJA-hypotheken genoemd: voor mensen zonder inkomen, baan of bezittingen: no income, no jobs, no assets (NINJA).

Derivaten Exotische financiële producten die geen reële waarde vertegenwoordigen, maar afgeleid zijn van andere, oorspronkelijke financiële producten zoals een aandeel in een bedrijf of een obligatie. Opties en termijncontracten zijn derivaten. Er zijn talloze soorten en er gaan honderdduizenden miljarden euro's in om.

Kredietcrisis Aanvankelijk een kromme vertaling van het Engelse begrip credit crunch dat veel langer bestaat. Inmiddels zeer toepasselijk op de huidige, aanhoudende crisis. Credit crunch betekent een plotse krimp in de kredietverlening, een gebruikelijk verschijnsel bij economische neergangen. De huidige problemen gaan veel verder, banken vertrouwen elkaar niet en lenen elkaar geen geld.

Centrale banken Toezichthouders op het bankwezen. Bepalen de hoogte van het belangrijkste rentetarief, het tarief waartegen banken kunnen lenen. De centrale banken proberen de geldontwaarding ofwel inflatie te beperken door de rente te verhogen en zo geld duurder te maken. Lenen geld aan banken in nood.

LOAD-DATE: October 12, 2009

LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

PUBLICATION-TYPE: Tijdschrift

JOURNAL-CODE: ELS